

Μεγάλη η συμμετοχή των δημοτών στις «Πολιτιστικές Διαδρομές» του Δήμου Αμαρουσίου – Περιήγηση στους μεταβυζαντινούς ναούς της πόλης

Με μεγάλη συμμετοχή δημοτών πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 13 Ιουνίου 2026, η περιήγηση σε τρεις εκκλησίες του Αμαρουσίου (Άγιος Ιωάννης Πέλικα, Παναγία Νερατζιώτισσα και Άγιος Δημήτριος), που αποτελούν πολύτιμους θύλακες μεταβυζαντινής ζωγραφικής, στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτιστικές Διαδρομές» του Δήμου.

Τον χαιρετισμό του Δημάρχου Αμαρουσίου **Θεόδωρου Αμπατζόγλου**, μετέφερε η Αντιδήμαρχος Πολιτισμού **Ειρήνη – Μαρία Χαλιώτη** η οποία εξέφρασε την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για το ενδιαφέρον των πολιτών του Αμαρουσίου στο Πρόγραμμα «Πολιτιστικές διαδρομές» του Δήμου, τονίζοντας: «Η εντυπωσιακή ανταπόκριση των συμπολιτών μας στην περιήγηση των τριών μεταβυζαντινών ναών μας αποδεικνύει ότι το Μαρούσι αγκαλιάζει τον πολιτισμό του. Στόχος μας παραμένει η ανάδειξη αυτών των πολύτιμων ιστορικών θυλάκων της πόλης μας, προσφέροντας στους δημότες δωρεάν πρόσβαση στη γνώση και την τοπική μας κληρονομιά».

Για την πραγματοποίηση των επισκέψεων στους ανωτέρω Ναούς εκφράζονται θερμές ευχαριστίες προς **τους Ιερείς της Ι. Μητροπόλεως Κηφισίας, Αμαρουσίου, Ωρωπού και Μαραθώνος π. Δαμασκηνό** (Εφημέριο Ι. Ναού Αγίων Αναργύρων), Αρχιμανδρίτη **π. Νικόδημο** (Εφημέριο του Ι. Παρεκκλησίου Παναγίας Νερατζιώτισσας) και **π. Ιερώνυμο** (Εφημέριο Ι. Ναού Αγίου Νικολάου). Θερμές ευχαριστίες απευθύνονται, επίσης, προς την Διευθύντρια και τα στελέχη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής (ΕΦΑΑΝΑΤ), για τη σταθερή υποστήριξή τους στο Πρόγραμμα του Δήμου μας, όπως μετέφερε η Σύμβουλος του Δημάρχου και υπεύθυνη του Προγράμματος «Πολιτιστικές διαδρομές» **Άννα Βαγιωνά**, καλωσορίζοντας τους συμμετέχοντες και δίνοντας τον λόγο στην Εισηγήτρια **Δήμητρα Πέτρου**, υπεύθυνη για το Μαρούσι Αρχαιολόγο του Τμήματος Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της ΕΦΑΑΝΑΤ.

Μετά από μία εισαγωγική ιστορική αναδρομή της περιοχής από την πρώτη βυζαντινή περίοδο, η **κ. Πέτρου** εστίασε την παρουσίασή της στην μεταβυζαντινή εικονογραφία τριών σημαντικών ναών του Αμαρουσίου αναδεικνύοντας τη δράση των Ορθόδοξων κοινοτήτων που έκτισαν αυτές τις εκκλησίες και μερίμνησαν για την αγιογράφησή τους διατηρώντας κατ' αυτόν τον τρόπο την πολιτιστική τους ταυτότητα. Η πόλη του Αμαρουσίου είναι άλλωστε κατάσπαρτη από εκκλησιαστικά μνημεία αυτής της περιόδου, δείγματα βαθιάς θρησκευτικότητας και πνευματικής προσήλωσης των κατοίκων, που έζησαν εδώ ανά τους αιώνες και σε ταραγμένες εποχές – όπως η τουρκοκρατία – εναπόθεταν τις ελπίδες τους στη θεία βούληση. Φτωχοί καλλιεργητές της εύφορης αυτής γης, ασκούσαν με πίστη τα θρησκευτικά τους καθήκοντα, αφήνοντας πνευματική κληρονομιά αυτά τα ταπεινά εκκλησάκια,

που με τον ζωγραφικό τους διάκοσμο αποτελούν για τον σημερινό επισκέπτη οάσεις κατάνυξης και ηρεμίας.

Παρουσιάσθηκε, συγκεκριμένα, το **εικονογραφικό πρόγραμμα** στις εξής εκκλησίες:

- **Ο Άγιος Ιωάννης**, στην κορυφή του υψώματος του Πέλικα, μονόχωρος καμαροσκέπαστος ναός με τρίπλευρη αψίδα Ιερού, κατάγραφος με αξιόλογες τοιχογραφίες του 17ου αι. Το εικονογραφικό πρόγραμμα του μικρού αυτού ναού που περιλαμβάνει κυρίως χριστολογικές σκηνές, σκηνές του Βίου του αγίου Ιωάννη Προδρόμου, μαρτύρια αγίων και μεμονωμένες μορφές αγίων είναι ιδιαίτερα συγκροτημένο από θεολογικής πλευράς και υποδηλώνει τη θεολογική κατάρτιση του ζωγράφου, καθώς και το υψηλό πνευματικό επίπεδο της κοινότητας για την οποία προοριζόταν.

Γράφει ο Φώτης Κόντογλου (1895-1965), στο δοκίμιο του *«Τα Ρημοκκλήσια του Μαρουσιού»* για τον Άγιο Γιάννη, που ήταν για εκείνον το πιο αγαπημένο ξωκκλήσι: *«Οι θαφές είναι χωματένιες και γλυκειές από την παληοσύνη... μια γλυκύτητα που δεν μπορώ να την παραστήσω σ' όποιον δεν νοιώθει αυτή τη γλώσσα... Από μέσα οι τοίχοι είναι ζωγραφισμένοι από τη γης έως απάνω. Η ζωγραφική είναι απείραχτη, μονάχα πούναι καπνισμένη από το λιθάνι και από τα κεριά... Το τέμπλο είναι ξύλινο σκέτο, χωρίς πλουμίδια... όλα είναι ταπεινά, όλα παρηγορητικά».*

- **Η Παναγία Νερατζιώτισσα**, το πλέον εμβληματικό χριστιανικό μνημείο του Αμαρουσίου, βρίσκεται σε μικρή απόσταση νοτιότερα, στις υπώρειες του λόφου Πέλικα. Είναι μονόχωρος καμαροσκέπαστος ναός με ημικυκλική αψίδα ιερού και νάρθηκα. Η άφθονη χρήση παλαιότερων γλυπτών και δομικού υλικού στην τοιχοποιία και στο άμεσο περιβάλλον του ναού, μαρτυρεί την ανέγερσή του στη θέση παλαιότερου κτηρίου. Πάνω από τη θύρα που οδηγεί προς τον κυρίως ναό ξεχωρίζει μνημειακό υπέρθυρο προσκυνητάριο με ζωγραφική παράσταση της Θεοτόκου και αξιόλογα βυζαντινά γλυπτά. Οι τοιχογραφίες του μνημείου που χρονολογούνται τον 17ο αιώνα, σήμερα σώζονται αποσπασματικά, ωστόσο ο ναός ήταν αρχικά κατάγραφος και παρουσίαζε ένα άρτιο εικονογραφικό πρόγραμμα. Αξιόλογες είναι και οι μεταβυζαντινές εικόνες του ναού, οι οποίες έχουν συντηρηθεί τα τελευταία χρόνια από την ΕΦΑΑΝΑΤ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αρχαιολογικά ευρήματα καθώς και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα στους ναούς του Αγίου Ιωάννη και της Παναγίας Νερατζιώτισσας, καθιστούν το ύψωμα του Πέλικα ως την επικρατέστερη θέση του σημαντικού αρχαίου ιερού της Αμαρυσίας Αρτέμιδος.

- **Ο Άγιος Δημήτριος**, μονόκλιτη καμαροσκέπαστη βασιλική με ημικυκλική αψίδα. Οι τοιχογραφίες του ναού που εκτελέσθηκαν, σύμφωνα με επιγραφή, το έτος 1622 από τον ιερέα Δημήτριο, διατηρούνται στο ιερό και στους

πλευρικούς τοίχους του κυρίως ναού. Κατά τον Φώτη Κόντογλου, ο ιερέας Δημήτριος είχε αγιογραφήσει όλα τα ξωκκλήσια της περιοχής. Ωστόσο, ο ζωγραφικός διάκοσμος του ναού αποτελεί το μόνο ενυπόγραφο και ακριβώς χρονολογημένο σύνολο που σώζεται στο Μαρούσι. Εκτεταμένες εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης του ναού και συντήρησης των τοιχογραφιών του έγιναν κατά τα έτη 2016-17, με φορέα υλοποίησης τον ενοριακό ναό του Αγίου Νικολάου Αμαρουσίου και την εποπτεία των αρμοδίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Την περιήγηση τίμησαν με την παρουσία τους η **Θεοδώρα Τζεφέρη**, υπεύθυνη για το Μαρούσι Αρχαιολόγος του Τμήματος Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της ΕΦΑΑΝΑΤ, η Εικαστικός **Ελεάννα Μαρτίνου**, Πρόεδροι πολλών Συλλόγων της πόλης και πλήθος δημοτών.

Η δωρεάν μετακίνηση των συμμετεχόντων, στις τρεις εκκλησίες του Αμαρουσίου με λεωφορείο της Δημοτικής Συγκοινωνίας, πραγματοποιήθηκε με την οργανωτική υποστήριξη του αρμόδιου Αντιδημάρχου **Πέτρου Κόνιαρη**.